

Sygn. akt II PK 182/16

POSTANOWIENIE

Dnia 5 kwietnia 2017 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Zbigniew Myszka

w sprawie z powództwa J. K.
przeciwko Sądowi Rejonowemu w K.
o zapłatę wynagrodzenia za pracę,
po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy, Ubezpieczeń
Społecznych i Spraw Publicznych w dniu 5 kwietnia 2017 r.,
skargi kasacyjnej powódki od wyroku Sądu Okręgowego w Ś.
z dnia 22 lutego 2016 r., sygn. akt VII Pa (...),

**odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania, bez
obciążania skarżącej kosztami zastępstwa procesowego strony
pozwanej w postępowaniu kasacyjnym.**

UZASADNIENIE

Sąd Okręgowy w Ś. VII Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych wyrokiem z dnia 22 lutego 2016 r. oddalił apelację powódek J. K. i R. K. P. od wyroku Sądu Rejonowego w Z. IV Wydziału Pracy i Ubezpieczeń Społecznych z dnia 8 września 2015 r. oddalającego powództwa skierowane przeciwko Sądowi Rejonowemu w K. o wynagrodzenie za pracę.

Powódki były zatrudnione w Sądzie Rejonowym w K. w charakterze zawodowych kuratorów sądowych. Według powódek pozwany pracodawca w okresie objętym zgłoszonymi roszczeniami nie dokonywał corocznej waloryzacji ich wynagrodzeń według zasad przewidzianych w szczególności w art. 14 ust. 1b

ustawy z dnia 27 lipca 2001 r. o kuratorach sądowych (jednolity tekst: Dz.U. z 2014 r., poz. 795 ze zm., dalej jako ustawa o kuratorach sądowych).

Sądy obu instancji uznały roszczenia powódek za nieuzasadnione. W sprawie bezsporne było to, że na podstawie przepisów ustaw budżetowych na lata 2011 - 2014, które utrzymały średnioroczny wskaźnik wzrostu wynagrodzeń w państwowej sferze budżetowej w dotychczasowej wysokości 100%, doszło do sytuacji, w której mechanizm ustalania wynagrodzenia kuratorów zawodowych określony w art. 14 ust. 1b ustawy o kuratorach sądowych przez odesłanie do art. 6 ust. 1 ustawy z 23 grudnia 1999 r. o kształtowaniu wynagrodzeń w państwowej sferze budżetowej oraz o zmianie niektórych ustaw (jednolity tekst: Dz.U. z 2016 r., poz. 966, powoływana dalej jako ustawa o kształtowaniu wynagrodzeń), polegający na określaniu wynagrodzenia na dany rok budżetowy na podstawie wynagrodzenia z roku poprzedniego po jego zwaloryzowaniu średniorocznym wskaźnikiem wzrostu wynagrodzeń (ustalonym w ustawie budżetowej), nie był realizowany, przez co wynagrodzenia kuratorów sądowych pozostawały na niezmiennym poziomie z lat poprzednich, zamiast wrastać. Wobec kontestowanej treści ustaw budżetowych z lat 2011 - 2014 oraz tzw. ustaw okołobudżetowych, które utrzymywały wynagrodzenia na poziomie nie wyższym niż w latach poprzednich, doszło do kolizji pomiędzy tymi regulacjami „budżetowymi” a przepisami ustawy o kuratorach sądowych oraz ustawy o kształtowaniu wynagrodzeń w państwowej sferze budżetowej, które przewidują mechanizm corocznej waloryzacji wynagrodzenia kuratorów średniorocznym wskaźnikiem wzrostu wynagrodzeń. Tymczasem przepisy kolejnych ustaw budżetowych na lata 2011 - 2014 pozostawiały średnioroczny wskaźnik wzrostu wynagrodzeń w państwowej sferze budżetowej na dotychczasowym poziomie 100%, co sprawiało, że wynagrodzenia określone przy zastosowaniu tego niezmiennego wskaźnika nie wzrosły, dlatego brak było podstaw prawnych do ustalenia podwyższonego wynagrodzenia za pracę.

W skardze kasacyjnej powódka J. K. zarzuciła naruszenie: 1/ art. 316 § 1 w związku z art. 391 § 1 k.p.c. przez nieprawidłowe zastosowanie polegające na wydaniu wyroku w oparciu o nieaktualny stan prawny, zastosowaniu przepisów ustaw nieobowiązujących w dacie orzekania (ustaw budżetowych za lata 2011 - 2014), błędnym zastosowaniu reguły derogacyjnej *lex posterior derogat legi priori* w

sposób eliminujący zastosowanie obowiązujących przepisów ustawy o kuratorach sądowych i ustawy o kształtowaniu wynagrodzeń w państwowej sferze budżetowej oraz o zmianie niektórych ustaw, a zastosowanie w to miejsce norm nieobowiązujących, 2/ art. 386 § 4 k.p.c. przez nieprawidłowe zastosowanie i nieuchylenie wyroku Sądu pierwszej instancji oraz nieprzekazanie sprawy do ponownego rozpoznania, pomimo nieprzeanalizowania materialnoprawnych podstaw żądań powódki decydujących o istnieniu i wysokości roszczenia, 3/ art. 14 ust. 1, 1a i 1b ustawy o kuratorach sądowych w związku z art. 2 pkt. 4, art. 4 ust. 2, art. 5 pkt. 2 i art. 6 ust. 1 ustawy o kształtowaniu wynagrodzeń w związku z art. 13 ust. 1 pkt 3 ustawy budżetowej z dnia 20 stycznia 2011 r. w związku z art. 44 ust. 1 ustawy z dnia 26 listopada 2010 r. o zmianie niektórych ustaw związanych z realizacją ustawy budżetowej w związku z art. 13 ust. 1 pkt 3 ustawy budżetowej z dnia 2 marca 2012 r. w związku z art. 24 ust. 1 pkt 1 ustawy z dnia 22 grudnia 2011 r. o zmianie niektórych ustaw związanych z realizacją ustawy budżetowej w związku z art. 13 ust. 1 pkt 3 ustawy budżetowej na rok 2013 z dnia 25 stycznia 2013 r. w związku z art. 16 ust. 1 pkt 1 ustawy z dnia 7 grudnia 2012 r. o zmianie niektórych ustaw w związku z realizacją ustawy budżetowej w związku z art. 14 i art. 9 ust. 3 ustawy z dnia 15 stycznia 2015 r. oraz ustawy budżetowej na 2015 r. przez nieprawidłową wykładnię i brak zastosowania obowiązkowej waloryzacji wynagrodzenia powódki w oparciu o przepisy ustaw budżetowych, nieobowiązujących w dacie orzekania oraz nieuwzględnieniu tego, że brak realizacji ustawowej waloryzacji w danym roku budżetowym nie wyłącza możliwości sądowej waloryzacji należnych pracownikowi świadczeń, 4/ art. 358¹ § 3 k.c. w związku z art. 300 k.p. w związku z art. 105 oraz art. 14 ust. 1, 1a i 1b ustawy o kuratorach sądowych w związku z art. 2 pkt. 4, art. 5 pkt. 2 i art. 6 ust. 1 ustawy o kształtowaniu wynagrodzeń przez ich nieprawidłowe zastosowanie polegające na braku rozważenia i zastosowania mechanizmu sądowej waloryzacji w stosunku do wynagrodzenia za pracę należnego powódce, w sytuacji gdy obowiązek waloryzacji został przewidziany w warunkach zatrudnienia powódki a pozwany nie wypłacił powódce świadczenia w zwaloryzowanej wysokości, a ponadto wskutek nieuwzględnienia istotnej zmiany siły nabywczej pieniądza po powstaniu zobowiązania, co w świetle interesów stron i zasad współzycia społecznego

uzasadniało przeprowadzenie sądowej waloryzacji świadczeń powódki (waloryzacji *ex aequo et bono*), 5/ art. 18^{3b} § 1 pkt. 2 w związku z art. 18^{3c} § 1 i 2, art. 18^{3a} § 1 i 2 i art. 18^{3d} k.p. w związku z art. 105 ust. 1 oraz art 14 ust. 1, 1a i 1b ustawy o kuratorach sądowych w związku z art. 2 pkt. 4, art. 5 pkt. 2 i art. 6 ust. 1 ustawy o kształtowaniu wynagrodzeń przez nieprawidłowe zastosowanie i nieuwzględnienie okoliczności, że ustawowe zobowiązanie do waloryzacji wynagrodzenia pracownika i równoczesne wyklucza przeprowadzenia tej waloryzacji, co prowadzi do nieprzejrzystego ukształtowania systemu wynagrodzeń kuratorów sądowych i naruszenia zakazu nierównego traktowania pracowników oraz arbitralność i dowolność w kształtowaniu wysokości wynagrodzenia, co prowadzi do dyskryminacji pracowników.

W oparciu o powyższe zarzuty skarżąca wniosła o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania ze względu na występujące w niej istotne zagadnienia prawne: „1/ Czy dopuszczalne jest rozstrzyganie o prawach i obowiązkach stron stosunku pracy w oparciu o przepisy ustaw budżetowych nieobowiązujących już w chwili orzekania, uchwalanych zgodnie z art. 219 ust. 1 Konstytucji na rok budżetowy i określanych w nauce prawa jako ustawy skonsumowane, bądź zrealizowane po upływie tego roku; a jeśli tak, to gdzie należy upatrywać podstaw ich dalszego obowiązywania? 2/ Czy ukształtowany w art. 14 ust. 1b ustawy o kuratorach sądowych w związku z art. 2 pkt. 4, art. 5 pkt. 2 i art. 6 ust. 1 ustawy o kształtowaniu wynagrodzeń mechanizm waloryzacji świadczeń kuratorów sądowych, odwołujący się do przepisów ustaw budżetowych w danym roku budżetowym, eliminuje możliwość sądowej waloryzacji świadczeń? 3/ Czy w zakresie pozostałej części niewypłaconego pracownikowi wynagrodzenia za pracę możliwa jest waloryzacja świadczeń według kryteriów określonych w art. 358¹ § 3 k.c. w związku z art. 300 k.p.? 4/ Czy niespójność norm ustawowych określających zasady kształtowania wynagrodzenia pracowników sfery budżetowej, prowadząca do nieprzejrzystych zasad ich wynagradzania może podlegać ocenie Sądów Pracy z punktu widzenia naruszenia zasad równego traktowania pracowników?”.

W konsekwencji powyższego skarżąca domagała się rozpoznania skargi kasacyjnej na rozprawie, uchylenia zaskarżonego wyroku oraz poprzedzającego go

wyroku Sądu pierwszej instancji i przekazania sprawy temu Sądowi do ponownego rozpoznania oraz zasądzenia kosztów procesu według norm przepisanych.

W odpowiedzi na skargę kasacyjną pozwany wniósł o wydanie postanowienia o odmowie przyjęcia skargi do rozpoznania, ewentualnie o jej oddalenie, oraz o zasądzenie od powódki na rzecz pozwanego kosztów postępowania, w tym kosztów zastępstwa prawnego w postępowaniu kasacyjnym, według norm przepisanych.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Skarga kasacyjna nie została przyjęta do merytorycznego rozpoznania, albowiem sformułowane w skardze kontrowersje prawne zostały już wyjaśnione przez najwyższą instancję sądową i nie zachodzą okoliczności uzasadniające zmianę dotychczasowej linii orzeczniczej (por. wyrok z dnia 20 października 2015 r., III PK 107/14, LEX nr 1813460, Gazeta Prawna 2015 nr 205, s. 11, postanowienie z dnia 3 listopada 2015 r., III PZP 6/15, LEX nr 1977934). W szczególności w wyroku z dnia 22 listopada 2016 r., III PK 15/16 (dotychczas niepublikowany) Sąd Najwyższy wyraził pogląd, że regulacja wynagradzania kuratorów sądowych ma charakter ustawowy, a wygrodenie zasadnicze kuratorów sądowych jest równe i stanowi odpowiednio do rangi stopnia służbowego wielokrotność kwoty bazowej, której wysokość, ustalona według zasad określonych w ust. 1a i ust. 1b, określa ustawa budżetowa (art. 14 ust. 1 ustawy o kuratorach sądowych). Wykładnia gramatyczna tego przepisu zdaje się jedynie *prima facie* nie pozostawiać wątpliwości, że ustawa budżetowa powinna ustanawiać wysokość kwoty bazowej według zasad określonych w ust. 1 i 1b ustawy o kuratorach sądowych, czyli że sporne kwoty bazowe powinny w każdym kolejnym roku kalendarzowym podlegać ustawowej waloryzacji corocznie średniorocznym wskaźnikiem wzrostu wynagrodzeń ustalany na podstawie przepisów o kształtowaniu wynagrodzeń w państwowej sferze budżetowej. Zastosowanie tego ustawowo określonego wskaźnika waloryzacji miało zapewniać realny wzrost wynagrodzenia zasadniczego kuratorów sądowych adekwatny do wskaźnika inflacji (wzrostu cen towarów i usług). Równocześnie jednak, bo zgodnie z art. 9 ust. 1 pkt

3 ustawy o kształtowaniu wynagrodzeń w sferze budżetowej, wskaźnik ten jest ustalany corocznie w kolejnych ustawach budżetowych, co oznacza, że nie ma podstaw do ukształtowania waloryzacji wynagrodzeń kuratorów sądowych z pominięciem lub „w oderwaniu” od średniorocznego wskaźnika wzrostu wynagrodzeń corocznie ustalanego w kolejnych ustawach budżetowych.

Roszczenia skarżącej w istocie rzeczy zmierzały do jurysdykcyjnego zanegowania regulacji kolejnych ustaw budżetowych, które nie uwzględniały mechanizmu ustawowej waloryzacji wynagrodzeń zasadniczych kuratorów sądowych w spornych okresach. W tym kontrowersyjnym zakresie Sąd Najwyższy uznał, że sądy powszechne nie mają kompetencji do stwierdzenia niezgodności z Konstytucją przepisów ustaw budżetowych ani nie mają jurysdykcyjnego, w tym kreatywnego, wpływu na korygowanie przepisów ustaw budżetowych, choćby pozostawały one w normatywnej kolizji z regulacjami innych równorzędnych aktów prawnych. Jedynym sposobem zweryfikowania wysokości wynagrodzeń kuratorów sądowych jest stosowanie spornych przepisów kuratorskiej ustawy ustrojowej z uwzględnieniem odpowiednich przepisów ustawy o kształtowaniu wynagrodzeń w sferze budżetowej oraz przepisów ustaw budżetowych lub okołobudżetowych, co sprawia że nawet potencjalne stwierdzenie niekonstytucyjności przepisów tych ostatnio wymienionych ustaw ograniczających lub „zamrażających” wzrost płac w sektorach publicznych prowadziło by wyłącznie do powstania luki normatywnej wymagającej i tak interwencji ustawodawcy, który sporny stan rzeczy mógłby uregulować w sposób niekoniecznie zgodny z oczekiwaniami kuratorów sądowych (por. postanowienie Trybunału Konstytucyjnego z dnia 11 lutego 2015 r., P 44/13, OTK-A 2015 nr 2, poz. 21).

Dla usunięcia ujawnionych kontrowersji kolizyjnych pomiędzy regulacjami ustaw ustrojowych oraz ustaw budżetowych w zakresie realizacji mechanizmów ustawowego wzrostu wynagrodzeń Sąd Najwyższy (por. wyroki z: 12 kwietnia 1994 r., I PRN 12/94, OSNAPiUS 1994 nr 4, poz. 61; 13 marca 1997 r., I PKN 55/97, OSNAPiUS 1997 nr 13, poz. 325) uznawał za usprawiedliwione stosowanie zasady pierwszeństwa przepisów ustaw budżetowych lub „okołobudżetowych” (*lex posteriori*) przed przepisami ustaw ustrojowych (*lex priori*). Przepisy ustrojowe same w sobie nie mają wystarczającego waloru normatywnego w zakresie

regulującym wzrost wynagrodzeń, ponieważ na zasadzie podwójnego („piętrowego”) odesłania nakazują stosować przepisy ustawy o kształtowaniu wynagrodzeń w sferze budżetowej (art. 14 ust. 1b ustawy o kuratorach sądowych), która dalej odsyła do parametrów ostatecznie określanych w corocznych ustawach budżetowych (art. 6 ust. 1 i 9 ust. 1 pkt 2 i 3 ustawy o kształtowaniu wynagrodzeń w sferze budżetowej). Te „końcowe” parametry nie mogą być pomijane ani jurysdykcyjnie ignorowane przy ustalaniu i weryfikacji wysokości wynagrodzeń zatrudnionych we wszystkich sektorach publicznych, dopóki Trybunał Konstytucyjny nie podważy nazbyt długiego okresu ograniczania lub „zamrażania” ustawowych mechanizmów waloryzacji wynagrodzeń w sferze publicznej według zasad przewidzianych w pragmatykach służbowych lub pracowniczych. Sądy powszechne nie mają jurysdykcji do korygowania ani naprawiania ustaw budżetowych lub okołobudżetowych w celu usunięcia potencjalnych kolizji z ustrojowymi mechanizmami waloryzacji wynagrodzeń kuratorów sądowych. Oznacza to, że zweryfikowanie wysokości wynagrodzenia kuratorów sądowych wymaga uwzględnienia odpowiednich przepisów ustawy o kształtowaniu wynagrodzeń w państwowej sferze budżetowej, która odsyła do przepisów corocznych ustaw budżetowych lub okołobudżetowych.

Podzielając powyższe rozważania jako utrwaloną linię orzecniczą w analogicznych sprawach Sąd Najwyższy odmówił przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania w zgodzie z art. 398⁹ § 2 k.p.c., odstępując od obciążenia skarżącej kosztami zastępstwa procesowego strony pozwanej w postępowaniu kasacyjnym na podstawie art. 102 k.p.c.